

Campanya no a l'OCI

Una aproximació crítica a l'acord comercial UE-Mercosur¹

Meritxell Freixas

Periodista col·laboradora de CRÍTIC

El passat mes de juny es van complir dos anys de l'anunci de l'acord del Tractat de comerç i inversió (TCI) entre la Unió Europea (UE) i els països del Mercosur, que conformen l'Argentina, el Brasil, el Paraguai i l'Uruguai

La notícia es va difondre a la cimera del G20 celebrada al Japó, a la ciutat d'Osaka, i donava a conèixer un dels tractats comercials europeus més amplis que implica el 25% del producte interior brut (PIB) i el 37% de les exportacions mundials. Vint-i-dos anys de negociacions van culminar en un text que, a més del Tractat de comerç en si, preveu un pacte en matèria ambiental que inclou el compromís de les dues parts de complir l'Acord de París sobre canvi climàtic.

Tot i els anuncis, però, l'Acord encara no s'ha ratificat fins avui. Precisament, **el contingut relacionat amb les qüestions mediambientals ha provocat que la signatura s'hagi anat posposant**. Països com França o Alemanya, que en els últims mesos han celebrat eleccions, no han volgut subscriure un text que genera polèmica i resistències per part d'organitzacions ecologistes i mediambientals i han evitat que la ratificació pogués passar factura als partits durant les respectives campanyes electorals.

CRÍTIC analitza els punts més controvertits del Tractat a través de l'informe Una aproximació crítica a l'acord UE-Mercosur, elaborat pels investigadors Raúl Velasco i Juan Cadillo, investi-

gadors de l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals de la Universitat Autònoma de Barcelona, per Entrepobles i Ecologistes en Acció, amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona.

1. PRODUCTES AGRÍCOLES 'VERSUS' MAQUINÀRIA

Tot i no haver firmat encara l'acord de lliure comerç, l'any 2020 la UE va exportar al Mercosur productes per un total de 36 milions d'euros. Quasi el 40% d'aquesta xifra (14 milions) correspon a maquinàries i equips de transport, seguits de productes químics, amb un 30,5% (11 milions). El Mercosur, per part seva, va obtenir 33 milions d'euros dels intercanvis comercials, en bona part de productes agrícoles que, amb un 57,5% (19 milions), concentren la majoria de les exportacions. Un cop firmat l'acord, la UE augmentarà les importacions des dels països del Mercosur de matèries primeres, aliments i recursos naturals i exportarà al Mercosur productes industrials i serveis basats en telecomunicacions, finances, construcció i assegurances.

"Els països del Sud s'han especialitzat en activitats primàries amb rendiments decreixents, perdent una mínima sobirania industrial que els

permeti desenvolupar activitats amb rendiments creixents i d'escala", explica Raül Velasco.

Al bloc europeu, els beneficiats principals seran ciutats i regions amb una indústria tecnològica forta i altament desenvolupada, com Alemanya, França o Bèlgica, mentre que **al bloc del Sud els beneficiaris seran les elits latifundistes i les grans transnacionals agroalimentàries**. "S'expulsaran els petits agricultors perquè no són competitius i augmentaran els grans latifundis, i les persones expulsades del món rural arribaran als cinturons de pobresa de les grans ciutats", diu Velasco.

Els autors de l'informe sostenen que la dinàmica del lliure comerç "accelera i incrementa el saqueig dels béns naturals", "prolonga les relacions neocolonials" i "fa evident l'intercanvi desigual entre els béns naturals" que s'intercanvien.

2. XOC ENTRE SECTORS

Segons el document de Velasco i Cadillo, si es concreta definitivament l'acord, s'eliminaran els aranzels per més del 90% del comerç bilateral de forma progressiva. Des del Mercosur, **l'augment d'exportació més important a la UE seria el del bioetanol (650.000 tones), elaborat a partir de cereals i cultius de sucre**. Tot i que la UE promou l'ús dels biocombustibles en el transport per lluitar contra el canvi climàtic, la Comissió Europea ha apostat per reduir els que s'elaboren a partir dels aliments pel xoc que es genera entre el sector energètic i la seguretat alimentària. Per això, la importació de bioetanol procedent, majoritàriament, del Brasil, el segon productor d'aquest biocombustible del món després dels Estats Units, entra en conflicte amb aquest punt. El país sud-americà prioritza el cultiu de la canya de sucre, la principal matèria primera utilitzada per produir-lo, en lloc de cultius alimentaris diversos.

El segon producte que més s'incrementaria des del Mercosur a Europa és el pollastre (180.000 tones). Tot i que la UE no té necessitat d'importar-ne perquè en consumeix menys del que produeix, ho fa per adquirir un producte de més bona qualitat. De nou, el Brasil és un dels exportadors principals.

En tercer lloc, hi ha la carn de boví (99.000 tones), que també procedeix, principalment, del Brasil, el país que més n'exporta del món. Com en el cas del pollastre, la UE produeix més carn de la que necessita; però, tot i així, l'acord amplia la quota a 99.000 tones que, segons els autors, és carn d'alta qualitat destinada a restaurants gourmet que consumeixen turistes d'alt poder adquisitiu. Aquestes xifres posen en dubte els compromisos ambientals adquirits per la UE, ja que la producció de carn de boví augmenta les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle, promou la desforestació i la pèrdua de biodiversitat i perjudica les poblacions rurals i indígenes, detalla l'informe.

3. PRESSIÓ AMBIENTAL ASSOCIADA ALS PRODUCTES AGRÍCOLES DE L'ACORD UE-MERCOSUR

Els intercanvis comercials de l'acord comporten pressions ambientals a la terra, a l'aigua i al treball que augmenten els efectes de la crisi climàtica. Segons els càlculs de l'informe d'EntrePobles i d'Ecologistes en Acció, per obtenir les 650.000 tones d'etanol se'n necessiten 9 milions de canya de sucre que, alhora, necessiten 121.000 hectàrees de terra, una superfície equivalent a quasi dues vegades la mida de l'àrea metropolitana de Barcelona. Pel que fa a la carn de pollastre, l'ingredient principal del pinso és el blat de moro i, segons els investigadors, per produir les 180.000

tones de més acordades al Tractat, a part de les que ja s'exporten, es requereixen 288.000 tones de blat de moro que, a la vegada, necessitaran 71.000 hectàrees de terra per créixer. Per arribar a la producció de carn de boví acordada, cal sacrificar 360.000 animals, per la qual cosa es necessitarien 223.000 hectàrees durant dos anys i mig, una superfície que equival 3,5 vegades a l'àrea metropolitana de Barcelona; 1,5 vegades, a la ciutat de São Paulo, o a 318.000 camps de futbol.

"L'expansió de la frontera agrícola avança sobre terres forestals o selvàtiques i provoca que s'avanci cap als territoris naturals i es cremin terres per utilitzar-les perquè mengin les vaques. Això té un impacte en la fauna, la flora i la biodiversitat", diu Luciana Ghiotto, investigadora del Consell Nacional d'Investigacions Científiques i Tècniques (CONICET) de l'Argentina i acadèmica de la Universitat Nacional de San Martín.

"Es dona una **pèrdua de la diversitat dels ecosistemes naturals perquè es promou l'expansió en superfície de les activitats productives**", sosté la biòloga ambiental de la Universitat de Xile Fernanda Salinas. L'acadèmica esmenta diversos efectes que aprofundeixen en el canvi climàtic en aquest tipus d'acords comercials, com la pèrdua de fertilitat del sòl, la pèrdua de capacitat d'emmagatzemar i fixar carbó, de regular el cicle hidrològic, de proveir aigua en quantitat i en qualitat i de mitigar els efectes de sequeres i d'inundacions.

Per produir les noves quotes, el Mercosur requerirà una superfície similar a dues vegades l'àrea metropolitana de São Paulo i unes altres dues la de Barcelona.

En canvi, la superfície requerida pels productes exportats des d'Europa al Mercosur (formatge i llet en pols) serà quatre vegades inferior.

Les proporcions invertides per cada un dels blocs amb relació a l'aigua, imprescindible en la producció dels béns intercanviables del Tractat, també són molt diverses. L'informe apunta que mentre que el Mercosur haurà d'invertir 4.230 hectòmetres cúbics d'aigua de pluja i 130 d'aigua superficial i subterrània, la UE destinarà un volum 20 i 22 vegades inferior, respectivament, per a l'exportació dels seus productes (formatge i llet en pols). En l'últim cas, **el volum requerit podria abastir d'aigua, durant un any, 2,3 milions d'habitants del Brasil, que actualment passa una greu sequera**.

En relació amb l'aigua de pluja, la carn necessita 2.412 hm³, un volum que multiplica per 6 la precipitació anual de l'àrea metropolitana de Barcelona (416 hm³) o 124.000 piscines olímpiques.

El secretisme que de forma habitual envolta els TCI ha generat un grau considerable de desconeixement de l'acord per part de la ciutadania. El tema ha entrat a l'agenda en plena emergència climàtica i en una situació global de pandèmia per la Covid-19, de guerra a les portes d'Europa i de canvis de governs en països de pes al Sud com l'Argentina i, pròximament, també el Brasil. Per tots aquests impactes, el TCI entra en contradicció amb les polítiques reiteradament anunciades per la UE i la majoria dels estats membres per fer front a l'emergència climàtica. Però, més enllà de la complexitat del context, en paraules de Salinas, caldrà "imposar un model a través del qual els estats posin a disposició infraestructura, duanes, finançament i foment", i evitar així perpetuar la injustícia ambiental, la desigualtat i els efectes del canvi climàtic. 🧐

Nota:

1. Artículo publicado en CRÍTIC.

